Rezime vodiča dobre prakse

Tekst pred Vama predstavlja rezime (Sumary benchmarks) Vodiča dobre prakse (Preferred Practice Pattern®-PPP) Američke oftalmološke akademije. PPP predstavlja seriju vodiča napisanih na osnovu tri principa.

- Svaki PPP vodič mora biti klinički značajan i dovoljno specifičan kako bi pružio korisne informacije za lekare praktičare.
- Svaka preporuka treba da bude rangirana tako da to ukazuje na njenu važnost u postupku lečenja.
- Svaka preporuka takođe treba da ima jasno naznačen rang proistekao iz snage najboljih dostupnih dokaza.

Ovi vodiči daju smernice za obrasce medicinske prakse a ne i za lečenje pojedinačnih slučajeva. Iako generalno zadovoljavaju potrebe većine pacijenata, nikako ne mogu biti najbolje rešenje za sve pacijente. Čak i strogim pridržavanjem uputstava navedenih u vodičima ne može se osigurati uspešan ishod lečenja svakog pacijenta.
Treba imati u vidu da PPP vodič ne uključuje sve dostupne metode lečenja, kao i da postoje neobuhvaćene metode koje se moraju razmotriti u cilju postizanja najboljeg rezultata. Neophodno je imati individualni pristup pacijentu. Lekar mora doneti odluku o načinu lečenja svakog pojedinačnog pacijenta uzimajući u obzir njegovo kompletno zdravstveno stanje. Američka oftalmološka akademija će pružiti pomoć svojim članovima pri rešavanju etičkih dilema u oftalmološkoj praksi.

PPP vodiči ne predstavljaju medicinske standarde primenjive u svim situacijama. Akademija decidno odriče svaku i bilo kakvu odgovornost za povredu ili drugu štetu bilo koje vrste, nastalu iz nehata ili na drugi način, za bilo kakve pritužbe i zahteve koji mogu proisteći iz upotrebe bilo koje preporuke ili druge informacije sadržane u ovom tekstu.

Za česta oboljenja sažete su preporuke za proces lečenja, koji uključuje anamnezu, pregled i dopunsku dijagnostiku, uključujuću i preporuke za lečenje, praćenje i edukaciju pacijenta. Za svaki PPP sprovedeno je detaljno pretraživanje dostupne literature na engleskom jeziku na PubMed-u i Cochrane Library. Rezultati su pregledani od strane ekspertske komisije i korišćeni za pripremu preporuka klasifikacijom na dva načina.
Najpre je ocenjivana svaka preporuka na osnovu njene važnosti za proces lečenja. Ovo rangiranje po „značaju za proces lečenja“, predstavlja mišljenje komisije o uticaju preporuke na značajno unapređenje procesa lečenja.
Rang važnosti podeljen je na tri nivoa:

- Nivo A, definisan je kao najvažniji
- Nivo B, definisan je kao umereno važan
- Nivo C, definisan je kao značajan ali ne presudan

Komisija je vrednovala preporuke i na osnovu snage dokaza dostupnih u literaturi koji ih potkrepljuju. Ovo rangiranje takođe ima tri nivoa:

- Nivo I sadrži dokaze dobijene iz najmanje jedne pravilno sprovedene, dobro dizajnirane randomizovane kontrolisane studije. Obuhvata i meta-analize randomizovanih kontrolisanih studija.
- Nivo II sadrži dokaze dobijene na osnovu:
    - Dobro dizajnirana kontrolisana istraživanja bez randomizacije,
    - Dobro dizajnirana kohortna ili case-control analitička istraživanja, po mogućnosti iz više centara,
    - Višestruka-viševremenska istraživanja.
- Nivo III sadrži dokaze dobijene na osnovu:
    - Deskriptivnih analiza
    - Prikaza slučaja

- Izveštaja stručne komisije/organizacije (npr. Konsenzus komisija PPP uz recenziju spoljnih saradnika)

Namena Vodiča dobre prakse je da budu preporuka za lečenje pacijenata sa najvećim akcentom na tehnički (proceduralni) aspekt. Koristeći ove preporuke, najbitnije je razumeti da se vrhunska medicinska usluga postiže samo kada su veštine tako primenjene da se potrebe pacijenta stavljaju na prvo mesto. Američka oftalmološka akademija će pružiti pomoć svojim članovima pri rešavanju etičkih dilema u oftalmološkoj praksi. (AAO Code of Ethics)

Translated by:
(prevod i obrada)

Jovana Suvajac, MD
Kristina Savić, MD
Vesna Novaković, MD
Prof. Branislav Đurović, MD.PhD

Professional Eye Clinic
Tršćanska 21, Zemun 11080
Serbia
www.bolnicaprofesional.rs

Sindrom suvog oka (prvi pregled)

Anamneza prvog pregleda

- Očni simptomi i znaci [A:III] (npr. iritacija, suzenje, pečenje, probadanje, osećaj suvoće ili stranog tela, blagi svrab, fotofobija, zamućen vid, intolerancija na kontaktna sočiva, crvenilo, mukozni sekret, povećana učestalost treptanja, zamor očiju, dnevna fluktuacija, simptomi koji se pogoršavaju krajem dana)
- Uslovi pod kojima se simptomi pogoršavaju [B:III] (npr. vetar, putovanje avionom, snižena vlažnost vazduha, produženi vidni napor povezan sa proređenim treptajima pri čitanju ili upotrebi računara)
- Trajanje simptoma [A:III]
- Istorija očnih oboljenja koja uključuje
  - Lokalna primena lekova i njihov efekat na simptomatologiju [A:III] (npr. veštačke suze, lubrikanti, antihistaminici, antiglaukomski lekovi, vazokonstriktori, kortikosteroidi, homeopatski ili biljni preparatI)
  - Upotreba kontaktnih sočiva, dužina nošenja i održavanje [A:III]
  - Alergijski konjunktivitis [A:III]
  - Istorija hirurških zahvata na oku [A:III] (npr. keratoplastika, operacija katarakte, keratorefraktivna hirurgija)
  - Bolesti površine oka [A:III] (npr. herpes simpleks virus, varičela zoster virus, okularni pemfigoid sa mukoznim membranama, Stevens-Johnson sindrom, aniridija, bolest „kalema protiv domaćina“)
  - Hirurgija punktuma [A:III]
  - Hirurgija kapaka[A:III] (npr. reparacija ptoze, blefaroplastika, reparacija entropijuma/ektropijuma)
  - Belova paraliza [A:III]
- Opšta istorija bolesti, uključujući
  - Pušenje ili izloženost duvanskom dimu [A:III]
  - Dermatološke bolesti [A:III] (npr. rozacea, psorijaza)
  - Tehnika i učestalost umivanja koje uključuje higijenu kapaka i trepavica [A:III]
  - Atopijska konstitucija [A:III]
  - Menopauza [A:III]
  - Sistemske inflamatorne bolesti [A:III] (npr. Sjogren-ov sindrom, bolest „kalema protiv domaćina“, reumatoidni artritis, sistemski eritemski lupus, skleroderma)
  - Druga sistemska oboljenja [A:III] (npr. limfom, sarkoidoza)
  - Lekovi za sistemska oboljenja [A:III] (npr. antihistaminici, diuretici, hormoni ili hormonski antagonisti, antidepresivi, antiaritmici, izotretionin, difenoksilat/atropin, beta-adrenergički antagonisti, hemioterapija, drugi lekovi sa antiholinergičkim efektom).
  - Trauma [B:III] (npr. mehanička, hemijska, termička)
  - Hronične virusne infekcije [B:III] (npr. Hepatitis C, virus humane imunodeficijencije)
  - Drugi hirurški zahvati [B:III] (npr. transplantacija kostne srži, hirurgija glave i vrata, hirurški zahvati zbog trigeminalne neuralgije)
  - Radioterapija orbitalne regije [B:III]
  - Neurološka oboljenja [B:III] (npr. Parkinsonova bolest, Belova paraliza, Riley-Day sindrom, trigeminalna neuralgija)
  - Suva usta, zubni karijes, ulceracije u ustima [B:III]
  - Zamor
  - Bolovi u zglobovima i mišićima

Klinički pregled

- Vidna oštrina [A:III]
- Pregled:
  - Kože [A:III] (npr. skleroderma, promene na licu koje odgovaraju rozacei, seboreja)
  - Kapaka [A:III] (nepotpuno zatvaranje/poremećaj položaja, nekompletno ili proređeno treptanje, retrakcija kapaka, eritem ruba kapaka, abnormalni depoziti i sekrecija, entropijum, ektropijum)
  - Adneksa [A:III] (uvećanje suznih žlezda)
  - Protruzija[A:III]
  - Funkcija kranijalnih nerava [A:III] (npr. V (trigeminus), VII (facijalis))
  - Ruku [B:III] (deformiteti zglobova karakteristični za reumatoidni artritis, Raynaud-ov fenomen, sitna krvarenja ispod noktiju)
- Biomikroskopski pregled
  - Suzni film [A:III] (visina meniskusa, debris, povećana viskoznost, mukozne trake, vreme prekida suznog filma i obrazac prekida)
  - Trepavice [A:III] (trihijaza, distihijaza, madaroza, depoziti)
  - Prednja i zadnja ivica kapaka [A:III] (abnormalnosti Meibomovih žlezda (npr. metaplazija ostijuma, zaostatak ekskreta ili atrofija), tip sekrecije Meibomovih žlezda (npr. mutan, pojačan, penušav, oskudan), vaskularizacija koja prelazi preko mukokutanog spoja, keratinizacija, ožiljavanje
  - Punktumi [A:III] (prohodnost, pozicija, postojanje i pozicija čepova)
  - Donji forniks i tarzalna konjunktiva [A:III] (npr. mukozni končići, ožiljavanje, eritem, papilarna reakcija, uvećanje folikula, keratinizacija, skraćivanje, simblefaron)
  - Bulbarna konjunktiva [A:III] (npr. punktiformno bojenje roze-bengal-om, lizamin zelenim, ili fluorescentim bojama, hiperemija, fokalna suvoća, keratinizacija, hemoza, haloza, folikuli)
  - Kornea [A:III] (fokalna interpalpebralna suvoća, punktiformne epitelne erozije, punktiformono bojenje roze-bengal-om ili fluoresceinom, filamenti, epitelni defekti, iregularnost bazalne membrane, mukozni plakovi, keratinizacija, formiranje panusa, istanjenje, infiltrati, ulceracija, ožiljavanje, neovaskularizacija, znaci kornealne ili refraktivne hirurgije)

Sindrom suvog oka (terapijska preporuke)

Terapijski protokol

- Lečiti sve potencijalne uzročne faktore s obzirom da pacijenti sa simptomatologijom suvog oka često imaju faktore koji doprinose nastanku ovog sindroma [A:III]
- Redosled i kombinacija terapije utvrđuje se na osnovu potreba i želja pacijenta i medicinske procene oftalmologa [A:III]
- Za blagu suvoću oka pogodne su sledeće mere:
  - Edukacija i modifikovanje faktora okoline [A:III]
  - Isključivanje lokalne i sistemske terapije koja doprinosi pojavi i pogoršanju simptoma [A:III]
  - Vlaženje primenom veštačkih suza, gelova/masti [A:III]
  - Tretman ivice kapaka (tople obloge i higijenske mere) [A:III]
  - Lečenje koegzistirajućih oboljenja poput blefaritisa ili meibomitisa [A:III]
  - Korekcija abnormalnosti kapaka
- Za umerenu suvoću oka, na navedeni tretman, dodaju se i sledeće mere:
  - Anti-inflamatorni lekovi (npr. topikalni ciklosporin [A:I] i kortikosteroidi [A:II], sistemski suplementi omega-3 masnih kiselina [A:II])
  - Punktalni čepovi [A:III]
  - Bočni štitnici na naočarima i vlažne komore [A:III]
- Kod teškog oblika suvog oka, kao dodatni tretman na sve navedeno primenjuje se i:
  - Sistemski holinergički agonisti [A:I]
  - Sistemski anti-inflamatorni lekovi [A:II]
  - Mukolitici [A:III]
  - Suze spravljene od autologog seruma [A:III]
  - Kontaktna sočiva [A:III]
  - Korekcija anomalija kapaka [A:III]
  - Trajna punktalna okluzija [A:III]
  - Tarzorafija
- Redovno kontrolisati pacijente kojima je propisana kortikosteroidna terapija zbog neželjenih efekata poput povišenog intraokularnog pritiska, kornealnog topljenja ili nastanka katarakte [A:III]

Edukacija pacijenta

- Informisati pacijenta o hroničnoj prirodi suvog oka i prirodnom toku bolesti [A:III]
- Dati jasne instrukcije za terapijski režim [A:III]
- Povremeno proceniti saradnju pacijenta po pitanju primene terapije, razumevanja bolesti i rizika od nastanka strukturnih promena na oku, kao i realnih očekivanja pacijenta kako bi tretman bio efikasan. Ponoviti edukaciju. [A:III]
- Uputiti pacijenta sa sistemskim manifestacijama oboljenja odgovarajućem specijalisti [A:III]
- Upozoriti pacijente sa sindromom suvog oka da keratorefraktivna hirurgija, posebno LASIK, može značajno pogoršati simptome suvoće [A:III]